

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w Polsce (2015/3031(RSP))

Parlament Europejski,

- uwzględniając Traktaty Unii Europejskiej, a zwłaszcza art. 2, 3, 4 i 6 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 19 marca 2014 r. pt. „Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności” (COM(2014)0158),
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej,
- uwzględniając europejską konwencję praw człowieka (EKPC),
- uwzględniając debatę plenarną, która miała miejsce w Parlamencie w dniu 19 stycznia 2016 r., w sprawie sytuacji w Polsce,
- uwzględniając opinię Komisji Weneckiej z dnia 12 marca 2016 r. dotyczącą przyjętej w dniu 22 grudnia 2015 r. nowelizacji polskiej Ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym,
- uwzględniając art. 123 ust. 2 Regulaminu,

A. mając na uwadze, że poszanowanie praworządności, demokracji, praw człowieka, podstawowych swobód i wartości oraz zasad zapisanych w Traktatach UE i w międzynarodowych instrumentach w dziedzinie praw człowieka stanowi zobowiązanie spoczywające na Unii i jej państwach członkowskich, którego należy przestrzegać;

B. mając na uwadze, że – w rozumieniu art. 2 TUE – UE opiera się na poszanowaniu godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego i praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, wartości wspólnych dla wszystkich państw członkowskich, których musi przestrzegać UE, jak i każde państwo członkowskie we wszystkich podejmowanych działaniach;

C. mając na uwadze, że – zgodnie z art. 4 ust. 2 TUE – UE musi szanować równość państw członkowskich wobec Traktatów, jak również tożsamość narodową tych państw;

D. mając na uwadze, że zgodnie z art. 4 ust. 3 TUE i zgodnie z zasadą lojalnej współpracy Unia i państwa członkowskie wzajemnie się szanują i udzielają sobie wzajemnego wsparcia w wykonywaniu zadań wynikających z Traktatów;

E. mając na uwadze, że zgodnie z art. 17 TUE Komisja musi czuwać, aby Traktaty te były przestrzegane;

F. mając na uwadze, że praworządność jest podstawą demokracji i jedną z fundamentalnych zasad UE, funkcjonującą na zasadzie domniemania wzajemnego zaufania, że państwa członkowskie przestrzegają zasad demokracji, rządów prawa i praw podstawowych zapisanych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej i EKPC;

G. mając na uwadze, że skuteczny, niezależny i bezstronny system sądowy ma zasadnicze znaczenie dla praworządności i zapewnienia obywatelom Europy ochrony praw podstawowych i wolności obywatelskich;

H. mając na uwadze, że Trybunał Konstytucyjny został powołany jako jeden z kluczowych elementów systemu kontroli i równowagi demokracji konstytucyjnej i rządów prawa w Polsce;

I. mając na uwadze, że niedawne wydarzenia w Polsce, szczególnie spór polityczny i prawny dotyczący składu Trybunału Konstytucyjnego i nowych zasad jego funkcjonowania (który dotyczy między innymi kwestii rozpatrywania spraw i ich kolejności, podniesienia kworum i większości niezbędnej do podejmowania przez Trybunał decyzji) wzbudziły obawy co do zdolności Trybunału Konstytucyjnego do pełnienia przypisanej mu roli strażnika konstytucji i gwarantowania poszanowania praworządności;

J. mając na uwadze, że Komisja Wenecka wyraźnie stwierdziła, iż Trybunał Konstytucyjny nie może pełnić swej roli gwaranta prymatu Konstytucji w Polsce z uwagi na fakt, że wyrok Trybunału z dnia 9 marca 2016 r. nie został opublikowany i nie może w związku z tym wejść w życie, co podważa praworządność; mając na uwadze, że Komisja Wenecka ostrzegła, iż paraliż Trybunału zagrazi demokracji, prawom człowieka i praworządności;

K. mając na uwadze, że działania polskiego rządu i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wobec Trybunału Konstytucyjnego stanowią zagrożenie dla demokracji konstytucyjnej;

L. mając na uwadze, że po debacie orientacyjnej z dnia 13 stycznia 2016 r. Komisja postanowiła rozpocząć zorganizowany dialog w zakresie ramowej procedury oceny państwa prawnego i wysłała pismo do polskiego rządu w celu uzyskania wyjaśnienia odnośnie do sytuacji panującej w Polsce;

M. mając na uwadze, że Komisja, jako strażniczka Traktatów, zbierze teraz i zbada wszystkie istotne informacje oraz oceni, czy są wyraźne przesłanki istnienia systemowego zagrożenia praworządności;

N. mając na uwadze, że ramowa procedura oceny państwa prawnego ma na celu przeciwdziałanie zagrożeniom dla praworządności, które mają charakter systemowy, zwłaszcza w sytuacjach, których nie można skutecznie rozwiązać za pomocą postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, oraz w przypadku gdy gwarancje praworządności istniejące na poziomie krajowym nie są już w stanie skutecznie neutralizować tych zagrożeń;

O. mając na uwadze, że obowiązująca obecnie Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta w 1997 r., gwarantuje rozdział władz, pluralizm polityczny, wolność prasy i słowa oraz prawo do informacji;

P. mając na uwadze, że oprócz kryzysu konstytucyjnego także inne kwestie powodują poważne zaniepokojenie Parlamentu Europejskiego, o ile mogą stanowić naruszenie prawa europejskiego i praw podstawowych, w tym praw kobiet; mając na uwadze, że takie posunięcia polskiego rządu muszą być bacznie obserwowane przez instytucje europejskie;

1. uważa, że kluczowe znaczenie ma zapewnienie pełnego poszanowania wspólnych wartości europejskich zapisanych w art. 2 TUE;

2. uważa, że wszystkie państwa członkowskie muszą w pełni przestrzegać prawa UE w praktyce legislacyjnej i administracyjnej oraz że wszelkie ustawodawstwo, w tym prawo pierwotne wszystkich państw członkowskich i kandydatów do członkostwa, musi odzwierciedlać podstawowe wartości europejskie, w szczególności zasady demokracji, praworządność oraz prawa podstawowe, i być z nimi zgodne;

3. jest poważnie zaniepokojony, że faktyczny paraliż Trybunału Konstytucyjnego w Polsce zagraża demokracji, prawom człowieka i praworządności;
4. wzywa polski rząd do przestrzegania, opublikowania i pełnego oraz bezzwłocznego wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r. oraz do wykonania orzeczeń z dnia 3 i z dnia 9 grudnia 2015 r.;
5. wzywa polski rząd do zrealizowania w pełni zaleceń Komisji Weneckiej; podziela opinię Komisji Weneckiej, że polska Konstytucja oraz normy i standardy europejskie i międzynarodowe wymagają, aby orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego były przestrzegane;
6. z zadowoleniem przyjmuje niedawną wizytę w Polsce wiceprzewodniczącego Komisji F. Timmermansa oraz jego oświadczenie wygłoszone na posiedzeniu Komisji w dniu 6 kwietnia 2016 r. w sprawie rozpoczęcia dialogu, aby znaleźć wyjście z obecnej sytuacji, w oparciu o pełne poszanowanie ram konstytucyjnych, co oznacza publikację i wykonanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego; podziela obawy wiceprzewodniczącego Komisji dotyczące możliwości pojawienia się dwóch równoległych systemów prawnych, co doprowadziłoby do stanu niepewności prawa;
7. popiera decyzję Komisji w sprawie rozpoczęcia zorganizowanego dialogu w zakresie ramowej procedury oceny państwa prawnego, który powinien wyjaśnić, czy w Polsce istnieje systemowe zagrożenie dla wartości demokratycznych i praworządności; z zadowoleniem przyjmuje zapewnienie Komisji, że dialog z polskimi władzami będzie prowadzony w sposób bezstronny, w oparciu o fakty i w duchu współpracy, oraz wzywa Komisję, aby – o ile polski rząd nie wdroży zaleceń Komisji Weneckiej w ramach zorganizowanego dialogu – uruchomiła drugi etap procedury oceny państwa prawnego, polegający na wydaniu „zalecenia w sprawie praworządności” i zaoferowaniu Polsce wsparcia w opracowaniu rozwiązań wzmacniających praworządność;
8. podkreśla niemniej jednak, że przy podejmowaniu wszelkich kroków konieczne jest respektowanie uprawnień UE i jej państw członkowskich, określonych w Traktatach i wynikających z zasady pomocniczości;
9. wzywa Komisję do regularnego i dokładnego informowania Parlamentu o jej ocenach, dokonanych postępach i podjętych działaniach;
10. wyraża nadzieję, że zorganizowany dialog między polskim rządem i Komisją sprawi, że polski rząd zmieni także inne podjęte przez siebie decyzje, które wzbudziły obawy co do ich prawomocności i potencjalnego wpływu na podstawowe prawa;
11. oczekuje, że Komisja będzie jednakowo monitorować wszystkie państwa członkowskie pod kątem przestrzegania zasad demokracji, praworządności i praw podstawowych, a zatem unikać podwójnych standardów, oraz że będzie składać sprawozdania Parlamentowi;
12. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, rządów i parlamentom państw członkowskich oraz Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.